

Llibres que condemnen

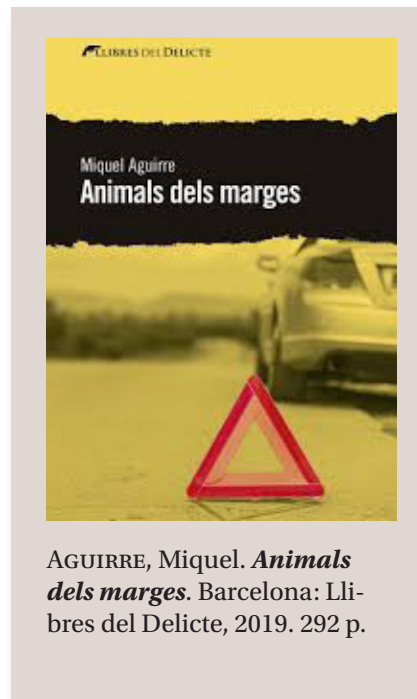
Text > JOSEP PASTELLS

«Era sorprenent la seva capacitat de supervivència. Era una herba dels marges. Ho resistia tot. Podies massagar-la, flitar-la amb el pitjor dels pesticides, arrancar-la per l'arrel, i sempre sortia. I quan rebrotava ho feia amb la força i l'esperança amb què rebroten totes les plantes.» En Budallés, un dels personatges de l'última novel·la de Miquel Aguirre, descriu així en Fred, prototipus dels *animals dels marges* que donen títol al llibre. És una obra força inclassificable, a mig camí entre la distopia i la crònica negra, en què el lector no pot deixar de sentir-se aclaparat per la presència constant de l'organització, un poder criminal omnipresent i incontestable, amant dels mètodes atterridors però ben capaç d'utilitzar per a les execucions pallassos que caminen amb sabatasses i condueixen cotxes de pistes de circ.

L'arrencada és d'aquelles que atrapen: el narrador, Pere Sol, incompleix les regles de l'organització i abandona un cadàver dins d'un cotxe. Totes les pàgines que venen després confirmen que Aguirre, autor de quatre novel·les en dinou anys, no es conforma a narrar amb mestria les astracanades de perdedors i marginals, ni tampoc a oferir escenes truculentes que malgrat això resulten hilarants, ni tampoc a explotar amb criteri els recursos del llenguatge oral. Tot això, amb major o

menor mesura, continua fent-ho, però a *Animals dels marges* comença a reivindicar-se com un profund coneixedor de la cara més fosca de la naturalesa humana, com un autor capaç de disseccionar la societat on li ha tocat viure, una societat en què l'afició lectora *decau inexorablement*. «És un poeta sense importància. Un tipus que escriu, o sigui un autèntic pària», es diu d'un dels personatges d'una obra en què els llibres tenen un paper clau: «La gent quan sent parlar de llibres reacciona amb una certa incomoditat. Potser perquè són productes que fa molt de temps que ningú no fa servir i molta gent n'ha oblidat l'antiga utilitat. Potser per això l'organització s'ha fixat en ells per acompanyar les seves amenaces. Què millor que un objecte estrany per afegir desconcert i confusió a una visita inesperada?».

A l'última novel·la d'Aguirre els llibres són un objecte estrany però alhora essencial, indeslligable d'una trama que interpel·la el lector amb descripcions pròpies d'una faula sinistra: «Rep el silenci per resposta. Un silenci que aprofundeix en la gravetat, que subratlla els perills i les zones de foscor. Un silenci que es torna més inquietant que qualsevol explicació detallada. En aquell silenci hi ha les morts que es van succeint, els crits que retronen des de tots els colors,

AGUIRRE, Miquel. *Animals dels marges*. Barcelona: Llibres del Delicte, 2019. 292 p.

els ganivets dels executors que se solapen amb les expressions de terror o de fatalitat de les víctimes. En aquell silenci hi ha tots els llibres de títols absurds o d'escriptors estraforals que van sortint de la maleta com un diagnòstic terrible o com una sentència condemnatòria».

De la Bisbal a Caracas

Text > PERE BOSCH

L'historiador Fermi Rubiralta és un dels màxims especialistes en els orígens de l'independentisme català, amb diverses biografies i treballs estasiològics que s'han convertit en obres de referència. En el seu darrer treball, editat per Llibres de l'Índex, ressegueix la trajectòria de Joaquim Juanola, un personatge desconegut però amb una vida apassionant, que transcorre entre un costat i l'altre de l'Atlàntic; entre la Bisbal d'Empordà, on

va néixer el 1891, i l'exili a Caracas, on va morir el 1967. El llibre es va gestar a partir de l'interès de l'autor pel Moviment d'Alliberament Nacional Català de Venèçuela, però es va transformar en una biografia del seu principal impulsor. La reconstrucció, molt exhaustiva, s'ha fet a partir de la consulta d'una gran quantitat d'arxius, entre els quals hi ha el de la família Juanola o el del Centre Català de Caracas, per citar-ne només alguns

exemples; i, al mateix temps, un munt de publicacions de l'època, algunes de les quals promogudes pel biografiat. En aquest sentit, cal lloar l'esforç de recerca, certament ingent. Malgrat tot, l'abús de les construccions gramaticals excessivament llargues i la dificultat de trobar un fil conductor que superi l'esquema del dietari i l'amuntegament de dades, fan que la lectura del llibre resulti, en molts moments, excessivament feixuga.

Alea iacta est

Text > LAURA REIXACH

Després de visitar la prehistòria, Xavier Castanyer i Angelet avança uns quants segles i amb *El dit de l'emperador*, el segon títol de la col·lecció «Les aventures d'en Roc i la Bruna», ens situa a la Tàrraco romana. Un canvi d'escenari que l'autor documenta correctament, ja sigui amenitzant el text (sense abús i amb originalitat) amb frases o mots en llatí, com ambientant la història en indrets característics de l'època. Particularment són ben trobades i enginyoses les peripècies a les termes romanes, que ens permeten conèixer el *trepidarium*, el *caldarium* i el *frigidarium*.

El punt de partida de la història és un crim descrit en poc més de deu línies, de forma concisa i entenedora, seguit de la posterior troballa del dit de l'emperador, objecte críptic i sorprenent. L'inici, motivador, desperta la curiositat del lector i l'atrapa des del primer instant. I ho fa comptant amb en Roc i la Bruna, un parell de bessons que, ja des de les primeres intervencions, es revelen com uns personatges ben definits, amb qui el lector empatitza sense dificultats. Els protagonistes, de temperament lleugerament antagònic, tot i això, es complementen adequadament: ell és més reflexiu i entenimentat; ella, més impulsiva i agosarada. El menys reeixit és el final de la història, no per les

accions que acompanyen la resolució de l'enigma, sinó per la minsa justificació del crim inicial.

Des d'un punt de vista narratiu, la història té un ritme bo, avança sense entrebancs i les situacions que es van enllaçant són singulars, estan ben descrites i permeten al lector participar del neguit i l'excitació de tot allò que s'hi esdevé. Aquesta manera de fer àgil i dinàmica converteix la lectura gairebé en el visionament d'una pel·lícula d'aventures. A banda de tot el que s'ha esmentat, una de les peces clau d'aquest bon ritme és indiscutiblement l'estil d'escriptura de l'autor, una prosa àgil i planera que no per això descuida en cap moment el llenguatge, ric i divers.

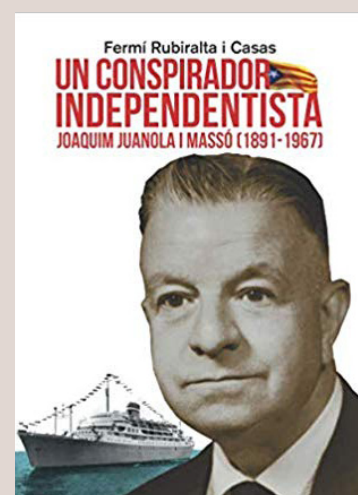
I com a contrapunt idoni per reforçar aquest avanç fluid de la història, les il·lustracions de traç expressiu i lliure d'Oscar Julve. Unes imatges realitzades a dues tintes (negra i blava), que saben copsar amb enginy i encert el to fresc i dinàmic del relat. Encara en la part gràfica, convé esmentar la portada i contraportada, realitzada en quadricromia, amb predomini dels tons ocres i verds, que reflecteix (amb l'ús de pocs recursos però amb molt d'ofici) l'acció trepidant que ens espera a les pàgines que estem a punt d'encetar. En conjunt, és una proposta interessant, ben realitzada i entretinguda.

En tot cas, resulten especialment recomanables els capítols en què es ressegueix la dedicació de Joaquim Juanola a l'advocacia, amb la defensa d'alguns presos polítics significatius (des del comunista Ramon Casanellas fins als represaliats pels fets d'octubre del 1934), però també amb el seu compromís a utilitzar la llengua catalana en els judicis com «un dret immanent i inviolable anterior i superior a tota llei, la negació del qual porta els homes i els pobles a totes les revoltes». L'autor ens descobreix, capítol rere capítol, una persona que es mostrava disposada a assolir la independència «per la via que sigui, per

la via que calgui», la qual cosa el portaria a participar en la revolta del 1934 i, ja des de l'exili, en el primer segrest polític d'un transatlàntic de passatgers. Però també emergeix un personatge atrapat per les constants dissensions que es vivien en els partits i les associacions catalanistes, que Fermi Rubiralta ressegueix amb detall. En el cas del Casal Català de Bordeus, per donar-ne un exemple, Joaquim Juanola es donaria de baixa després de constatar que una assemblea de l'entitat havia estat «un desori de batalla, de disputes personals i de desunió fins al grau màxim», amb «cops de puny, cadires enlaire».

CASTANYER I ANGELET, Xavier. *El dit de l'emperador*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2018. 152 p.

RUBIRALTA I CASAS, Fermi. *Un conspirador independentista. Joaquim Juanola i Massó (1891-1967)*. Barcelona: Llibres de l'Índex, 2019. (Col·lecció La Descoberta; 67). 208 p.